

KATARSKÁ NÁRODNÁ KNIŽNICA – PÚŠTNY DIAMANT

PAEDDR. DARINA OBUŠEKOVÁ, PHD.

✉ darina.obusekova@ku.sk

🏠 Univerzitná knižnica
Katolíckej univerzity
v Ružomberku

🌐 <https://www.ku.sk/katolicka-univerzita-v-ruzomberku/univerzitna-kniznica/>

Known for its stunning diamond-shaped facade, the Qatar National Library (QNL) provides access to more than 1,000,000 documents mainly related to the history and culture of the Arabian Gulf region. A modern building in an inhospitable desert symbolizes mingling the modern with the ancient. The heart of the national library is the Heritage Library. Its growing collection includes rare and valuable archival documents, books, and periodicals in various European languages; early Arabic printed materials, such as books, journals, magazines, and newspapers; and Arabic manuscripts, maps, atlases, globes, historical photographs, and instruments and tools related to travel. A number of the printed materials date back to the 15th century. The author of the contribution describes the architectural solution, but also the vision, mission, and values of the library, which serves as a repository of cultural heritage and, at the same time, a community centre for the general public.

Keywords: Qatar National Library; Heritage Library; library services; library architecture

Katarská národná knižnica (Qatar National Library – QNL) poskytuje prístup k viac ako miliónu kníh a ako výskumná knižnica s bohatou zbierkou kultúrneho dedičstva podporuje globálny pohľad na históriu a kultúru Arabského zálivu. Knižnicu v tvare diamantu navrhol holandský architektonický ateliér *OMA architects*¹, ktorý je známy futuristickými stavbami s kryštalickou geometriou akoby „mimo svojej doby“. Moderná budova knižnice v nehostinnej púšti pôsobí kontrastne, ako aj samotný interiér, v ktorom sa prelína modernizmus s dávnou minulosťou. Budova sa na povrchu vnára do púšte, akoby načierala do podzemných zdrojov vzácných pokladov dávnej arabskej kultúry.²

Katarská národná knižnica sa člení na *Knižnicu kultúrneho dedičstva*, *Verejnú knižnicu* a *Univerzitnú knižnicu* a uchováva zbierku pozostávajúcu z cenných textov a rukopisov súvisiacich s arabsko-islamskou civilizáciou. Knižnica s plochou 42 000 m² ponúka priestory tisícim čitateľov.

KNIŽNICA KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

Srdcom Katarskej národnej knižnice je *Knižnica kultúrneho dedičstva*, ktorá je jedinečným vkladom

v kultúrnej skladbe Kataru. Jej rozrastajúca sa zbierka zahŕňa vzácne a cenné archívne dokumenty, knihy a periodiká v rôznych európskych jazykoch, rané arabské tlačené materiály, ako sú knihy, časopisy a noviny, arabské rukopisy, mapy, atlasy, glóbusy, historické fotografie a nástroje súvisiace s cestovaním. Množstvo tlačенých materiálov pochádza z 15. storočia, teda z obdobia, keď sa v Európe zaviedla tlač, preto tieto exempláre patria medzi najvzácnejšie a najcennejšie v zbierke. Značný počet predmetov v Knižnici kultúrneho dedičstva pochádza zo zbierky Jeho Excelencie šejka Hassana bin Mohammeda bin Ali Al Thaniho. V roku 2000 prešla Knižnica dedičstva pod Národnú radu pre kultúru, umenie a dedičstvo a v roku 2006 sa stala súčasťou Katarskej nadácie pre vzdelávanie, vedu a komunitný rozvoj. Následne sa v roku 2012 Knižnica dedičstva stala neoddeliteľnou súčasťou Katarskej národnej knižnice.³

Katarská národná knižnica je súčasťou Education City (Mesta vzdelávania), nového akademického kampusu, ktorý hostí pobočky popredných európskych i amerických univerzít a inštitúcií z celého sveta.⁴ Dosahuje krehkú rovnováhu medzi dostupnosťou informácií na jednej strane a uchovávaním vzácného obsahu na strane druhej.⁵ Knižnica má dĺžku 138 metrov, preto sa nazýva aj „ground scraper“, čo možno preložiť ako zemedrap (opozí-

tum k mrakodrapu). Je situovaná na ploche 14 km² na pomedzí mesta a púšte približne desať kilometrov od centra metropoly Dauha. Mesto vzdelávania budujú podľa urbanistického návrhu Arata Izosakiho z deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia.⁶

ARCHITEKTÚRA

Hranatá budova v tvare diamantu z bieleho betónu a skla vyzerá z každej strany inak. Výnimočná je aj osvetlením, ktoré v noci preniká do púšte, a tak komunikuje navonok svoju silu a životaschopnosť. Dve hrany diamantu zastrešujú priestor pred vstupom. Sú v nich zakotvené niektoré z 24 masívnych stĺpov podopierajúcich strechu z troch trojuholníkových a jedného štvorbokého betónového bloku.⁷

Do interiéru sa vchádza hlavným vstupom rovno do srdca knižnice. Návštevníka v hale zo všetkých strán obkolesia desiatky políc s knihami rozmiestnenými na spodných hranách „diamantu“, ku ktorým sa stúpa po schodoch. Samotné police na knihy sú neoddeliteľnou súčasťou budovy,

pretože sa zdvíhajú z podlahy, a tak zvýrazňujú aj hodnotu kníh v katarskej kultúre. Kombináciou klasických materiálov (mramor v Heritage Library) spolu s modernými (nehrdzavejúca oceľ pre ostatné kolekcie) sa autori snažia zdôrazniť postup vedomostí z minulosti do súčasnosti.⁸ Police a podlaha sú z bieleho mramoru a je v nich nainštalovaná ventilácia, osvetlenie a inovatívny mechanický systém na vracanie výpožičiek.⁹ Cez presklené steny preniká do otvoreného interiéru a veľkej čítárne denné svetlo, čo dodáva prostrediu prirodzenosť a jemnosť a zároveň sa udržiava kontakt s vonkajším svetom. Svetlo v hale vysokej štrnásť a pol metra tiež umocňuje pocit monumentality, aký vzbudzujú katedrály.¹⁰

STUDNICA DÁVNEJ MINULOSTI

V národnej knižnici uchovávajú a vystavujú okolo päťtisíc rukopisov, fotografií, máp a artefaktov arabsko-islamskej civilizácie. Tento šesť metrov hlboký priestor stvárnili ako archeologickú sondu „paláca,

ktorý sa stratil v pieskoch púšte“. Priestor je rozdelený múrmi ako v bludisku, pričom vnútorné múry sú spojené vyhladkovými plošinami, ktoré využívajú hudobníci na koncerty. Ako uvádza *Architectural Record*, budova niektorými prvkami nadväzuje na predchádzajúce diela *OMA architects*: kryštalicými tvarmi a vlnitým sklom sa vyznačuje slávne koncertné miesto *Casa da Música* v Porte (2005) a okná a koncept interiéru majú predlohu v *Knižnici Alexisa de Tocqueville* v Caen, ktorej výstavba bola dokončená súčasne s Katarskou národnou knižnicou.¹¹

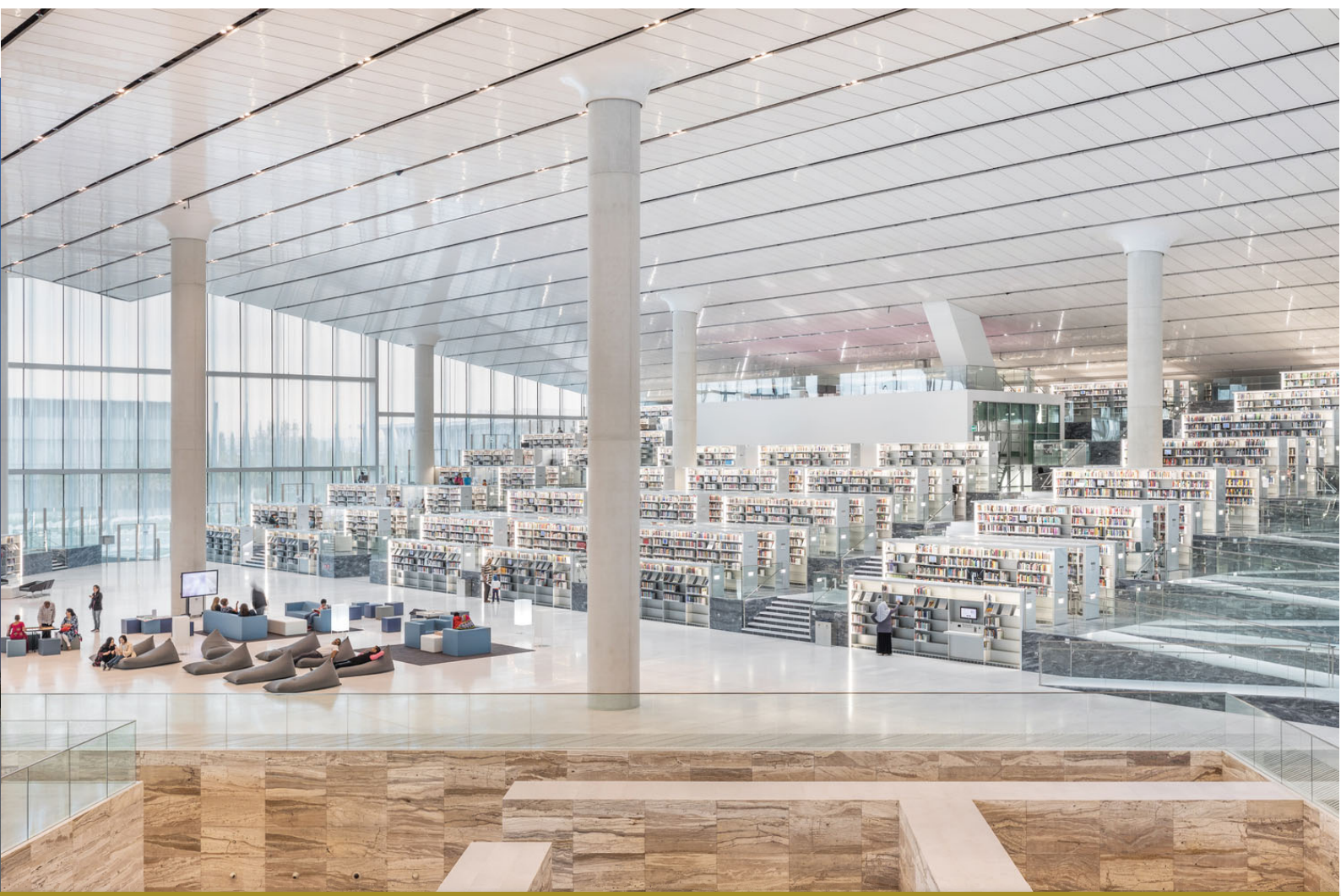
kácie (RFID) umožňujú pohodlný prístup k materiálom knižnice. Systém na presun ľudí prepravuje používateľov knižnice cez regálové úrovne, vďaka čomu je zbierka ľahko dostupná pre všetkých návštevníkov. V celej budove je samozrejmosťou široká ponuka počítačových systémov, tabletov, interaktívnych obrazoviek a audiovizuálnej techniky.¹²

VÍZIA, POSLANIE A HODNOTY KNIŽNICE

KNIŽNICA 21. STOROČIA

Inovatívne technológie sú integrované v celej budove s cieľom zvýšiť ich dostupnosť a efektívnosť, ale zároveň nenarušiť estetickosť inštitúcie. Napríklad automatizované návratové stanice a systém triedenia kníh pomocou rádiových frekvencií identifi-

Víziou knižnice je stať sa popredným svetovým centrom učenia, výskumu a kultúry, ale aj strážcom dedičstva regiónu a zároveň inštitúciou, ktorá podporuje predstavivosť, objavovanie, udržiavanie i rozvoj ľudského ducha. Poslaním Katarskej národnej knižnice je zachovať dedičstvo národa a regiónu, poskytnúť a umožniť obyvateľom Kataru priestor

- rast a inovácie na podporu kreativity, kontinuálneho vzdelávania a výskumu,
- spravovanie všetkých zverených zdrojov a zároveň zodpovedať sa za ne, zabezpečenie správneho využívania štátnych prostriedkov a zachovanie národného dedičstva a intelektuálnej produkcie,
- intelektuálnu slobodu.

Katarská národná knižnica má státisíce materiálov na vzdelávanie i oddychové čítanie naprieč všetkými žánrami. K dispozícii sú knihy v printovej, ale aj elektronickej forme, predmety kultúrneho dedičstva, časopisy v elektronickej i tlačenej podobe, audioknihy, audiočasopisy, noviny a multimediálne zdroje.

Knižnica disponuje online katalógom na vyhľadávanie kníh, časopisov, filmov, hudobných diel a podobne. Používatelia môžu spresniť vyhľadávanie pomocou rôznych filtrov, pričom rozšírením vyhľadávania špecifikujú autora, názov, tému, rukopis, film, hudobnú skladbu atď.

na vzdelávanie a výskum a v konečnom dôsledku pozitívne ovplyvňovať spoločnosť.

Knižnica plní svoje poslanie vytváraním a udržiavaním intuitívneho a dôveryhodného informačného prostredia v kultúrnej a technologicky výnimočnom prostredí a rozvíjaním inovatívnych programov a služieb.

Katarská národná knižnica podporuje základné hodnoty knihovníctva ako profesie, ktoré zahŕňajú:

- otvorenosť a transparentnosť voči všetkým organizáciám, s ktorými komunikuje, pričom zachováva súkromie a dôveryhodnosť,
- celoživotné vzdelávanie, ktoré je kľúčom k spravodlivému ohodnoteniu práce,
- otvorený prístup k bezplatnému, otvorenému a neobmedzenému prístupu k zbierkam a službám,¹³
- rovnosť, rozmanitosť, začlenenie, dostupnosť, rešpekt a férovosť v oceňovaní bez ohľadu na rasu, farbu pleti, pohlavie, náboženstvo, vek, socioekonomický status alebo národný a etnický pôvod, pričom sa zohľadňujú všetky potreby a názory pri každom rozhodnutí,

ZACHOVANIE KATARSKÉHO KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

Ako úložisko niektorých najdôležitejších kultúrnych a historických predmetov v krajine a regióne sa knižnica zaviazala poskytovať prostredie, ktoré tieto informácie uchová i pre ďalšie generácie, preto budova využíva:

- klimatizované vitríny v knižnici dedičstva a v celej budove na prezentáciu zbierky,
- špeciálne konzervačné laboratórium, ktoré aktívne pracuje na obnove a ochrane predmetov v historickej knižnici,
- digitalizačné laboratórium, ktoré digitalizuje položky z knižnice a iných zbierok a sprístupňuje ich vedcom z celého sveta.¹⁴

KOMUNITNÝ PRIESTOR

Knižnica má množstvo zariadení na individuálnu a skupinovú spoluprácu, výskum a štúdium. Nachádzajú sa v nej priestory s presne vymedzenou špecifikáciou, ako:

- ➔ miestnosť asistenčných technológií má k dispozícii 16 počítačových staníc s nastaviteľnou niveláciou a je vybavená špičkovými hardvérovými a softvérovými technológiami,
- ➔ detská knižnica s rozlohou 686 metrov²,
- ➔ dve učebne,
- ➔ počítačové laboratórium,
- ➔ osem skupinových študovní,
- ➔ 28 individuálnych študijných štvrtí,
- ➔ tri miestnosti na sledovanie médií,
- ➔ 26 veľkých interaktívnych obrazoviek a 465 počítačov,
- ➔ priestor na špeciálne udalosti s možnosťou 200 miest na sedenie so svetlami, LED obrazovkou, reproduktormi a závesmi tlmiacimi hluk,
- ➔ poslucháreň s kapacitou 120 miest,
- ➔ reštaurácia a kaviareň.¹⁵

ZDROJE FOTOGRAFIÍ

<https://www.moltenigroup.com/en/news/qatar-national-library-doha>.

https://www.archdaily.com/892727/qatar-national-library-oma/5ad5e28af197ccc2b400062a-qatar-national-library-oma-photo?next_project=no.

POZNÁMKY

- ¹ OMA (Office for Metropolitan Architecture) je holandský architektonický ateliér, ktorý založil architekt Rem Koolhaas spolu s manželkou a maliarkou Madelon Vriesendorpovou a manželmi Zenghelisemovcami v roku 1975. Partnermi ateliéru boli aj svetoznáma architektka Zaha Hadid či holandský architekt Kees Christiaanse.
- ² <https://www.architectural-review.com/buildings/tales-of-the-unexpected-qatar-national-library-doha-by-oma>.
- ³ <https://www.qnl.qa/en/explore/heritage-library>.
- ⁴ <https://www.oma.com/projects/qatar-national-library>.
- ⁵ <https://www.qnl.qa/en/about/the-library-building>.
- ⁶ <https://www.architecturalrecord.com/articles/13355-qatar-national-library-by-oma>.
- ⁷ <https://www.architecturalrecord.com/articles/13355-qatar-national-library-by-oma>.
- ⁸ <https://www.qnl.qa/en/about/the-library-building>.
- ⁹ MEDAWAR, Katia. 2021. Setting up a New Library: Planning, Challenges, and Lessons Learned. A Case Study about Qatar National Library. In *The International Information & Library Review*. 2021, roč. 53, 5, s. 1 – 20.
- ¹⁰ <https://www.architecturalrecord.com/articles/13355-qatar-national-library-by-oma>.
- ¹¹ <https://reality.trend.sk/komercne-nehnutelnosti/katare-otvorili-zemedrap-jeho-haly-vosli-dva-boeingy>
- ¹² <https://www.qnl.qa/en/about/the-library-building>.
- ¹³ Na vyhľadávanie v elektronických zdrojoch slúži stránka <https://www.qdl.qa/en>. [https://www.qdl.qa/en/search/site/?f\[0\]=document_source:archive_source](https://www.qdl.qa/en/search/site/?f[0]=document_source:archive_source).
- ¹⁴ <https://www.qnl.qa/en/about/the-library-building>.
- ¹⁵ <https://www.qnl.qa/en/about/the-library-building>.